Oświadczenie złożone
przez senator Ewę Monikę Kaliszuk
na 35. posiedzeniu Senatu
w dniu 28 maja 2025 r.

Oświadczenie skierowane do minister edukacji Barbary Nowackiej

Szanowna Pani Ministro!

W dniu 24 stycznia 2024 r. złożyłam oświadczenie do ministra edukacji narodowej w związku z bardzo trudną sytuacją, która dotyczy gminy Jeziorany w województwie warmińsko-mazurskim, a może być przykładem sytuacji wielu gmin w Polsce. Gmina Jeziorany w dniu 11 grudnia 2012 r. umową przekazała do prowadzenia Szkołę Podstawową w Radostowie wraz z oddziałami przedszkolnymi osobie fizycznej. Nastąpiło to w wyniku wykonania uchwały Rady Miejskiej w Jezioranach nr XVII/139/12 z dnia 27 czerwca 2012 r. w sprawie przekazania do prowadzenia Szkoły Podstawowej w Radostowie wraz z oddziałami przedszkolnymi osobie fizycznej. Osoba fizyczna na podstawie art. 5 ust. 5g ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (DzU z 2004 r. nr 256, poz. 2572) przejęła z dniem 1 stycznia 2013 r. prowadzenie Szkoły Podstawowej w Radostowie i jako osoba fizyczna niebędąca jednostką samorządu terytorialnego stała się organem prowadzącym wymienioną szkołę. Szkoła Podstawowa w Radostowie zachowała status szkoły publicznej i spełniała wymagania, o których mowa w art. 7 ust. 1 ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty. Przekazanie Szkoły Podstawowej w Radostowie nastąpiło z jednoczesnym przekazaniem przez gminę Jeziorany do bezpłatnego używania na czas prowadzenia szkoły wszystkich środków majątkowych będących w jej posiadaniu.

W dniu 7 grudnia 2023 r. wpłynęło do burmistrza Jezioran pismo w sprawie rezygnacji z prowadzenia przez osobę fizyczną Szkoły Podstawowej w Radostowie. Powodem rezygnacji jest osiągnięcie wieku emerytalnego przez osobę prowadzącą szkołę i chęć przejścia na emeryturę. Osoba fizyczna prowadząca szkołę, składając rezygnację, wskazała burmistrzowi Jezioran osobę godną przejęcia prowadzenia szkoły, która gwarantuje jej dalszy rozwój. Warto tu zaznaczyć, że szkoła w Radostowie jest małą wiejską szkołą, która w momencie przekazania osobie fizycznej, tj. 1 stycznia 2013 r., liczyła 38 uczniów. W wyniku wieloletniej pracy wychowawczej, opiekuńczej i dydaktycznej do tej „małej wiejskiej szkoły" obecnie uczęszcza 94 uczniów, w tym do oddziałów przedszkolnych – 27 dzieci, a proces dydaktyczno-wychowawczy prowadzony jest na wysokim poziomie.

Zgodnie z wymienioną umową z dnia 11 grudnia 2012 r. wskazanej osobie fizycznej przysługuje prawo rozwiązania umowy na wniosek złożony za 6-miesięcznym wypowiedzeniem. Tryb przejęcia Szkoły Podstawowej w Radostowie reguluje wskazana umowa, może ono nastąpić w przypadkach, o których mowa w art. 9 ust. 5 i 6 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe. W myśl art. 9 ust. 5 ustawy – Prawo oświatowe „jednostka samorządu terytorialnego jest obowiązana przejąć prowadzenie szkoły przekazanej osobie prawnej niebędącej jednostką samorządu terytorialnego lub osobie fizycznej, jeżeli osoba prowadząca szkołę nie wykonała polecenia, o którym mowa w art. 56 ust. 1 lub 2, narusza ustawę lub warunki prowadzenia szkoły określone w umowie, o której mowa w ust. 1. W tym przypadku umowa ulega rozwiązaniu z dniem przejęcia szkoły przez jednostkę samorządu terytorialnego". Z kolei zgodnie z art. 9 ust. 6 tej ustawy „osoba prawna niebędąca jednostką samorządu terytorialnego lub osoba fizyczna, która przejęła do prowadzenia szkołę publiczną na podstawie umowy, o której mowa w ust. 1, nie może zlikwidować tej szkoły; na wniosek tej osoby jednostka samorządu terytorialnego, która przekazała szkołę, przejmuje jej prowadzenie w trybie określonym w umowie, o której mowa w ust. 1".

Obowiązujące przepisy prawa wskazują, że w każdym przypadku j.s.t. przejmuje do prowadzenia szkoły przekazane do prowadzenia osobie fizycznej lub prawnej, ale przepisy nie regulują możliwości przekazywania szkół prowadzonych przez osoby fizyczne niebędące jednostkami samorządu terytorialnego, przekazanych na podstawie art. 9 ust. l ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe, innym osobom fizycznym lub innym osobom prawnym niebędącym jednostkami samorządu terytorialnego. Burmistrz gminy Jeziorany na skutek prowadzonych rozmów przekonał osobę prowadzącą szkołę do wydłużenia przez nią okresu pełnienia funkcji osoby prowadzącej szkołę do czerwca 2026 r., mając nadzieję, iż uda się w tym czasie, w wyniku postulatu kierowanego do ministerstwa, doprowadzić do zmian w prawie, które ułatwią procedurę zmian, tak aby uniknąć tzw. pośrednictwa jednostki samorządu terytorialnego w procesie przekazania przez jedną osobę fizyczną prowadzenia szkoły drugiej osobie fizycznej. Nadal wśród

nauczycieli tej szkoły jest osoba, która chętnie przejmie jej prowadzenie jako organ prowadzący. Niestety mimo interwencji gminy (pismo burmistrza Jezioran z dnia 15 stycznia 2024 r., znak sprawy OŚW.440.1.2024.KK, odpowiedź MEN z dnia 7 marca 2024 r., znak sprawy DWST-WOOS.4026.1.2024.IT), jak i mojej, z dnia 25 stycznia 2024 r. (odpowiedź MEN z dnia 20 maja 2024 r., znak sprawy DWST-WOOS.055.5.24.BP) sprawa, chociaż jest tak ważna dla społeczności szkolnych i gmin mogących znaleźć się w podobnej sytuacji, nie znajduje pozytywnego rozwiązania. Dodać należy, że obecne regulacje prawne wskazujące konieczność przejęcia prowadzenia szkół prowadzonych przez osoby fizyczne skutkują działaniem o wysokim stopniu zagrożenia dla bezpiecznego ich funkcjonowania. Bo co w przypadku, gdy osoba fizyczna nie będzie w stanie z dnia na dzień prowadzić szkoły z uwagi np. na stan zdrowia czy inne sytuacje? Procedury przejmowania przez j.s.t. szkół są bowiem czasochłonne i pracochłonne z uwagi na określone postępowania administracyjno-prawne.

Analizując odpowiedzi otrzymane z ministerstwa, dostrzegam rozbieżności. Otóż w odpowiedzi dla gminy zawarta jest informacja, iż „sugestia Pana zostanie ponownie rozważona przy najbliższej nowelizacji ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe (DzU z 2023 r., poz. 900, z późn. zm.) dotyczącej kwestii prowadzenia i przekazywania szkół". W odpowiedzi dodano również informację, że „MEN jest intensywnie zaangażowane we wprowadzanie zmian ustawowych w zakresie spraw najpilniejszych i najbardziej priorytetowych dotyczących organizacji procesu kształcenia zmian" oraz że „w ministerstwie prowadzona jest identyfikacja i priorytetyzacja obszarów, które powinny być uregulowane w odmienny niż dotychczasowy sposób". Z kolei w odpowiedzi na moje oświadczenie ministerstwo wskazuje, że „zaproponuje stosowną zmianę w art. 9 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe (DzU z 2023 r., poz. 900, z późn. zm.)".

W obecnym stanie prawnym gmina liczy się z przejęciem Szkoły Podstawowej w Radostowie, ale będzie to rozwiązanie niezwykle niekorzystne zarówno dla całej społeczności szkolnej, jak i samej gminy oraz będzie procesem niezwykle skomplikowanym organizacyjnie, finansowo i technicznie, wzbudzi też negatywne reakcje i ataki ze strony lokalnej społeczności. W przypadku zmiany przepisów, która pozwoliłaby na przekazanie do prowadzenia szkoły innej osobie fizycznej czy też prawnej, odbyłoby się to bez komplikacji dla szkoły i gminy, bez zmian umów z nauczycielami, którzy zatrudnieni są w takich szkołach na podstawie kodeksu pracy, co wiąże się przecież ze zmianą stosunków pracy, w szczególności wynagrodzeń, i obciążeniem finansowym dla całej gminy, bo dotowanie szkoły w obecnym stanie jest dla gminy rozwiązaniem korzystniejszym aniżeli jej prowadzenie.

Warto też zwrócić uwagę, że w przypadku szkół założonych na podstawie zezwolenia, o którym mowa w art. 88 ust. 4 ustawy – Prawo oświatowe, przepisy dopuszczają możliwość przekazania prowadzenia szkoły lub placówki publicznej osobie prawnej innej niż jednostka samorządu terytorialnego lub osobie fizycznej, o czym mowa w art. 90b ust. 1 wymienionej ustawy.

Jeśli nawet przyjąć na podstawie obecnych przepisów za konieczne przejęcie szkoły do prowadzenia przez gminę, to gmina chciałaby i tak ponownie przekazać ją do prowadzenia przez zainteresowaną osobę fizyczną. Zatem podejmowanie działań prowadzących do tego „naokoło", które obarczone są dla obu stron wyłącznie wielkimi nakładami pracy administracyjno-prawnej, jest niepotrzebne i sztuczne.

Wyjście naprzeciw opisanej potrzebie i sytuacji mogłoby zawierać możliwość przekazania szkoły prowadzonej przez osobę fizyczną do prowadzenia innej osobie fizycznej np. po uzyskaniu pozytywnej opinii organu sprawującego nadzór pedagogiczny oraz jednostki samorządu terytorialnego, na terenie której mieści się szkoła. Wskazana w art. 9 ustawy – Prawo oświatowe maksymalna liczba dzieci, tj. 70, również wydaje się być godną rozważenia co do jej sensu. Do szkoły w Radostowie obecnie uczęszcza 94 uczniów, w tym do oddziałów przedszkolnych 27 dzieci, co również wyklucza przekazanie szkoły na powrót do prowadzenia innej osobie fizycznej – aby to było możliwe, liczba uczniów musiałaby zmniejszyć się do 70. Skąd liczba 70 w ustawie i dlaczego akurat taka? Liczba uczniów powinna być uwarunkowana zawsze możliwościami infrastrukturalnymi, które determinują możliwą do przyjęcia liczbę uczniów na terenie placówki.

Z uwagi na przedstawioną sytuację zwracam się z wnioskiem o informację – w kontekście udzielonej odpowiedzi na złożone oświadczenie oraz odpowiedzi udzielonej burmistrzowi gminy Jeziorany – kiedy ministerstwo przewiduje zmianę przepisów dotyczących opisanej kwestii, jednocześnie prosząc o jak najszybsze zmiany.

Ewa Monika Kaliszuk
senator RP